

Læring og skadeavverging

Karl Kristian Indreeide

Problem

Mangelfull analyse når det gjelder

1. Forholdet mellom skadeavverging og læring
2. Læring i nødssituasjoner (læring under skadeavverging)

Fører til

1. Unødvendig bruk av tvang -> ulovlig inngrep
2. Uforsvarlig fravær av tvang - > vesentlig skade
3. Ugunstig læring som kunne vært unngått

Metode

1. Praksis - under hva slags forsterkningskontroll?
2. Grunnleggende atferdsanalyse
3. Norsk lov
4. Spekulasjon og grubling
5. Skrive abstract til NAFO

Avgrensing

Nødsituasjoner hvor person med utviklingshemming fysisk angriper en annen person, og vesentlig skade hindres ved bruk av tvang

Læring

- Erfaring/ kontakt med omgivelser -> Atferdsendring
- Langsiktig/ varig
- Suksess:
 - produksjon av ønsket atferd
 - reduksjon av uønsket atferd

Skadeavverging

- Hindre visse *konsekvenser* av en gitt atferd, ikke atferden
- Tvangsbruk uønsket, men legitimt
- Kortsiktig
- Suksess:
 - fravær av skade og belastning
 - minimering av inngrep

Bare fire mulige scenarier

Overfall

Overgrep

Basketak

Kontrollert nødssituasjon

Prioritering i nødssituasjoner

1. Hindre vesentlig skade
2. Så mild intervensjon som mulig
3. Ta hensyn til læring

Hva er hva?

«Vi må konsekvent gå inn i grep etter angrep, også når det ikke lenger er fare for skade»

«Jeg tror ikke han ser sammenhengen mellom at han slår og at vi holder»

«Det blir helt feil for meg å bruke tvang, når hun ikke skjønner at det hun gjør er galt»

«Det virker som holding er en forsterker for henne, så vi kan ikke bruke holding i skadeavvergingstiltaket»

«Hvis personalet har full kontroll i nødssituasjonene, mister de motivasjonen til å forebygge»

«Personalet ble skadet i nødssituasjoner, så vi økte innsatsen på forebygging»

«Skadeavvergingstiltaket virker ikke. Det er like mange angrep som før»

«Vi ignorerer slagene mot ansiktet, slik at de blir satt på ekstinksjon»

«Vi må aldri slutte å bli opprørte av å utsette andre for tvang»

«Tvang løser ingen problemer» (Willy Tore Mørch)

https://www.nrk.no/troms/_fysisk-tvang-mot-utagerende-elever-loser-ingen-problemer-1.12668183

Læring i nødssituasjoner

1. Læring skjer hos *alle involverte*

- Bruker
- Tjenesteytere
- Andre

2. Læringseffekten av *nødssituasjonsinterne* stimuli blir ofte undervurdert

3. Viktigste læring i nødssituasjoner er ofte av *respondent* art

Læring hos bruker

1. Nødssituasjoner er ikke egnet til å avlære utfordrende atferd
2. Læringsmålet for en nødssituasjon: Minst mulig læring
3. Den *nødssituasjonseksterne* forsterkingen er bare halve historien jmf FAK

Nødssituasjonsintern læring – bruker

1. Forsterkning?
 - Forsterke eller ikke forsterke effektive angrepstopografier (signalisering av treff, komme seg løs fra grep, merkbare reaksjoner hos andre osv,)?
 - Forne mer effektive angrepstopografier (ikke håndtere de vanskeligste angrepene)?
2. Ekstinksjon?
 - Allerede etablerte angrepstopografier ikke lenger effektive?
3. Straff?
4. Motivasjonelle operasjoner?
5. Diskriminative stimuli?

Tilrettelegging for optimal nødssituasjonsintern ikke- læring

Så mye kontroll som nødvendig, så tidlig som mulig og så hensynsfullt som mulig gir i de fleste tilfeller optimale ikke-læringsbetingelser

Hva skal «andre» erfare?

1. Tjenesteyterne har/ tar/ får kontroll over situasjonen
2. Tjenesteyterne viser omsorg for brukeren
3. Tjenesteyterne virker profesjonelle

Nødssituasjonsintern læring - tjenesteyter

Tjenesteyternes atferd er den viktigste faktoren i en nødssituasjon og avgjør

- Om lover følges og rettigheter ivaretas
- Om noen kommer til skade
- Hva slags læring som foregår hos de andre involverte

Læringsmål for TY

1. Riktig diskriminering av inngrepskriterier
2. Følge skadeavvergingsprosedyre
3. Oppfatte og tilpasse seg endringer hos bruker, kollega, andre personer, omgivelser
4. Ikke gi seg (resistent for straff og ekstinksjon)
5. Ikke være overmobilisert
6. Signalisere profesjonalitet
7. Unngå skade på relasjon til bruker
8. Registrere og rapportere etterrettelig

Habituering hos tjenesteytere

Affekt er ingen garantist for etisk oppførsel

- Nødsituasjon -> respondent atferd som legger til rette for flukt, lammelse, motangrep
- Sensitivisering vanlig – øker de naturlige motstrategiene
- Habituering nødvendig for å nå læringsmålene
 - Ytre stimuli – redusert mobilisering
 - Respondent atferd «stress» – fungere på tross av denne

Nødssituasjonsintern læring – tjenesteyter

1. Unngå straff og ekstinksjon ved inngripen generelt og følging av prosedyre spesielt
 - Ikke få kontroll
 - Fysisk smerte og frykt hos seg selv, bruker og andre
 - Frykt- eller avmaktsfølelser
 - Sosiale sanksjoner – kritikk, mistenkeliggjøring osv
2. Forsterke følging av prosedyre

Hvordan nå læringsmål?

1. Riktige skadeavvergingsprosedyrer
2. Fysikkrealisme
3. Opplæring og trening *før* første nødssituasjon
4. Trening med riktig progresjon. Hva skal etableres og opprettholdes på de ulike nivåene?
5. Tilrettelegging av omgivelser
6. Følge skadeavvergingsrutiner
7. Være omgitt av gode modeller
8. Tillit, støtte, toleranse for feil i omgivelsene